

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОЇ ТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ЮСТИЦІЇ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

ПРАВНИЧА МОВА В ГАЛУЗІ ПРИВАТНОГО ПРАВА

МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнського круглого столу

*Одеса,
29 березня 2024 року*

Одеса
Фенікс
2024

За загальною редакцією

доктора юридичних наук, професора *Є. Харитонова*,
доктора юридичних наук, професора *І. Давидової*

Упорядники-укладачі:

Давидова Ірина Віталівна – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»;
Сурник Анастасія Олександрівна – лаборант кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія».

Група організаційного та технічного забезпечення Всеукраїнського круглого столу:

Матійко Микола Володимирович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»;
Кривенко Юлія Василівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»;
Давидова Ірина Віталівна – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»;
Галупова Лариса Ігорівна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри права інтелектуальної власності і патентної юстиції Національного університету «Одеська юридична академія»;
Мартинюк Іван Вікторович – аспірант кафедри права інтелектуальної власності і патентної юстиції Національного університету «Одеська юридична академія»;
Сурник Анастасія Олександрівна – лаборант кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»;
Білошкурський Микола Миколайович – здобувач вищої освіти ступеня бакалавра факультету цивільної та господарської юстиції за спеціальністю 081 «Право».

Правнича мова в галузі приватного права : матеріали Всеукр. кругл. столу. (Одеса, 29 березня 2024 р.) [Електронне видання] / упоряд.: І. В. Давидова, А. О. Сурник ; за заг. ред.: Є. Харитонова, І. Давидової ; Нац. ун-т «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2024. – 88 с. – Режим доступу: ...

ISBN 978-617-8430-03-0

Збірник містить матеріали доповідей, які були оприлюднені на Всеукраїнському круглому столі, що відбувся 23 березня 2024 року в Національному університеті «Одеська юридична академія».

Збірник спрямований на ознайомлення юридичної громадськості з дослідженням науковців у сфері приватного права і може бути корисний як у навчальному процесі, так і в науковій діяльності.

УДК 340.113 : 81 (477)(075)

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
<i>Харитонов Євген Олегович, Харитонova Олена Іванівна</i> ВЛАСНІСТЬ: ПРОБЛЕМИ КОНЦЕПТУ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ТЕРМІНОЛОГІЇ ...	7
<i>Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна, Кірсанов Олексій Володимирович</i> ВИЗНАННЯ КРЕДИТНОГО ДОГОВОРУ НЕДІЙСНИМ ЯК СПОСІБ ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ	13
<i>Давидова Ірина Віталівна</i> ДО ПИТАННЯ ПРО ВПРОВАДЖЕННЯ ТЕРМІНА «ПРАВОЧИН» В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ ТА ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ	15
<i>Кривенко Юлія Василівна, Шомпол Іван Петрович</i> «БАНКОВСЬКІ ОПЕРАЦІЇ» ЧИ «БАНКІВСЬКІ ПОСЛУГИ»?	18
<i>Маковій Віктор Петрович</i> ТЕРМІНОЛОГІЧНА ТА ПРАВОВА СУТНІСТЬ ДОГОВОРУ ПРО ПАТРОНАТ НАД ДИТИНОЮ	21
<i>Матійко Микола Володимирович</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ ОНТОЛОГІЧНОГО ВИМІРУ ФУНКЦІЙ ПРИВАТНОГО ТА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА	25
<i>Бакутін Артем Олегович</i> ІСТОРІЯ ЗАХИСТУ АВТОРСЬКИХ ПРАВ НА ХОРЕОГРАФІЧНІ ТВОРИ ...	29
<i>Веретільник Анна Ігорівна</i> ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ НА КОМЕРЦІЙНУ ТАЄМНИЦЮ	33
<i>Hrytsenyuk Vladyslav Oleksandrovych, Golovatyuk Ivan Mykolayovych</i> THE CONCEPT OF DIGITAL CONTENT	35
<i>Зарічанський Григорій Віталійович</i> ВВЕДЕННЯ ПОНЯТТЯ «ЦИФРОВА РІЧ» В ЦИВІЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО	39
<i>Карташев Денис Володимирович</i> ІСТОТНІ УМОВИ ДОГОВОРУ ПРО НАДАННЯ ПОСЛУГ З ОХОРОНИ МАЙНА	42
<i>Кисельов Вадим Костянтинівич</i> ЗАСТОСУВАННЯ РЕКВІЗИЦІЇ У СУЧАСНИХ УМОВАХ	45
<i>Кочіашвілі Альберт Давидович</i> КРЕДИТНІ ПРАВОВІДНОСИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	48

Маковій Віктор Петрович
кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін
Одеського державного університету внутрішніх справ

ТЕРМІНОЛОГІЧНА ТА ПРАВОВА СУТНІСТЬ ДОГОВОРУ ПРО ПАТРОНАТ НАД ДИТИНОЮ

Фактично сутність договору про патронат над дитиною цілком узгоджується зі змістом ч. 2 ст. 9 Сімейного кодексу України (надалі – СК України), яка надає можливість особам, які проживають однією сім'єю, врегулювати свої сімейні відносини за договором. За результатами аналізу коментованої статті, Порядку створення та діяльності сім'ї патронатного вихователя, влаштування, перебування дитини в сім'ї патронатного вихователя та типового договору про патронат над дитиною маємо таке.

Даний договір фактично врегулює відносини між дитиною, щодо якої запроваджується патронат, та сім'єю патронатного вихователя на період перебування в ній дитини. Тобто цей договір є договором в інтересах третьої особи, у даному випадку дитини. Сторонами договору є орган опіки та піклування, батьки чи законні представники (якщо влаштування дитини у сім'ю патронатного вихователя здійснюється за їх згодою), а також патронатний вихователь. Отже, за кількістю сторін такий договір може бути як двостороннім, так і багатостороннім (коли до його укладення залучаються батьки чи законні представники дитини).

Форма договору – проста письмова, типова форма якого затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2021 року № 893 «Деякі питання захисту прав дитини та надання послуги патронату над дитиною». Цей типовий договір береться за основу та деталізується сторонами. До врегулювання договірних відносин про патронат над дитиною у відповідності до ст. 8 СК України та ст. 9 Цивільного кодексу України можуть бути застосованими субсидіарно загальні положення про договір та зобов'язання останнього нормативно-правового акта.

Даний договір є за розподілом змісту – двостороннім, за наявністю зустрічного еквіваленту – оплатним, за моментом укладення – консенсуальним, а також договором про надання послуги фактичного характеру, яка охоплюється змістом категорій соціально-правового

характеру: тимчасового догляду, виховання та реабілітації дитини. Істотними умовами договору є: 1) предмет договору; 2) строк його дії.

Предметом договору про патронат над дитиною є охарактеризована у ст. 252 СК України послуга патронату над дитиною. Дана послуга обумовлена взаємною поведінкою сторін договору, за наявності яких може йти мова про її належне надання. Строк диференційований як загальний та спеціальний з огляду на обставини, за яких надається зазначена послуга, що деталізовано у змісті ст. 252 СК України.

Положення про виплату винагороди за надану послугу патронату над дитиною типовим договором не передбачена, однак вона впливає зі місту чинного законодавства, зокрема ст. 256 СК України.

З урахуванням змісту типового договору необхідно виокремити коло прав та обов'язків сторін, які формують умови такої домовленості. По-перше, їх можна поділити за суб'єктом, тобто стороною, яка їх реалізує (патронатний вихователь, орган опіки та піклування і батьки чи законні представники). По-друге, за функціональним спрямуванням (на надання самої послуги патронату або ж на її організаційне забезпечення). По-третє, за значенням у реалізації змісту таких відносин (на задоволення приватного або публічного інтересу).

Так, серед кола прав патронатного вихователя типовий договір пропонує повноваження щодо отримання інформації про стан здоров'я, психічний і фізичний розвиток влаштованої в сім'ю патронатного вихователя дитини, яке можна віднести до такого, що спрямоване на організаційне забезпечення послуги патронату та на задоволення приватного інтересу патронатного вихователя. У той час як право патронатного вихователя ініціювати розгляд міждисциплінарною командою питань щодо забезпечення прав та інтересів дитини та її сім'ї має бути віднесеним до такого, що спрямоване на організаційне забезпечення послуги патронату та на задоволення публічного інтересу щодо суспільного контролю у даній сфері відносин. А право патронатного вихователя ініціювати перед органом опіки та піклування вирішення питань, пов'язаних із потребою у піклуванні дитини, проведенні складних дороговартісних обстежень, в операційному втручанні, протезуванні, придбанні для дитини засобів реабілітації чи пересування тощо має бути віднесеним до повноваження, що спрямоване на надання послуги патронату та задоволення перш за все приватного інтересу дитини та наведених її законних представників, які перебувають у складних життєвих обставинах.

Подібним чином, обов'язки патронатного вихователя можуть бути класифіковані за вказаними критеріями: обов'язок забезпечувати доступ дитини до соціальних, освітніх і медичних послуг, організовувати проведення медичного обстеження, у разі потреби – надання невідкладної медичної допомоги та створювати належні умови для проживання, навчання, фізичного та духовного розвитку дитини відповідно до її віку, потреб та індивідуальних особливостей (на надання самої послуги патронату та на задоволення приватного інтересу дитини та її законних представників); обов'язок вести журнал спостережень за дитиною, а після її вибуття із сім'ї патронатного вихователя передати його службі у справах дітей та співпрацювати після вибуття дитини із сім'ї патронатного вихователя протягом семи календарних днів з батьками/законними представниками, до яких вона повернулася, надавати консультації з її догляду, виховання та реабілітації (на організаційне забезпечення послуги патронату і на задоволення публічного інтересу суспільства щодо забезпечення публічного порядку у даній сфері суспільного буття).

Така модель дослідження кола прав та обов'язків у повній мірі може бути поширеною також і на права та обов'язки органів опіки та піклування й законних представників у змісті договору про патронат над дитиною. При цьому, оскільки типові договори за ustalеним підходом у цивільному праві наділені нормативною природою, що в певній мірі обмежує свободу договору, а для потреб охорони інтересів дитини у сімейному праві така сутність зазначених правових конструкцій цілком є слушною, то, вочевидь, всі викладені положення типового договору про патронат над дитиною мають бути відтворені й у будь-якому такому договорі на практиці. Природа ж свободи договору може бути реалізована через умову типового договору щодо можливості доповнення його на власний розсуд сторін у урахуванням вимог чинного законодавства.

Оскільки інститут патронату над дитиною перш за все слугує забезпеченню реалізації прав та інтересів дитини, то додатковими умовами такого договору є положення щодо обов'язків патронатного вихователя по відношенню до дитини та кореспондуючих до них прав дитини, що корелює з нормативним матеріалом ст.ст. 254 та 255 СК України й у змістом типового договору в оновленій редакції.

Окремо у договорі про патронат над дитиною визначені умови та порядок притягнення до відповідальності сторін. При цьому підста-

вою притягнення до відповідальності може бути повне або часткове невиконання (неналежне виконання) договірних зобов'язань за договором. Типовий договір передбачає обов'язку процедуру попереднього вирішення спору щодо цього саме у позасудовому порядку. Серед форм юридичної відповідальності за порушення умов договору положеннями типового договору пропонується його розірвання через невиконання патронатним вихователем своїх обов'язків.

Частина 2 та частина 3 ст. 253 СК України поряд з положеннями типового договору про патронат над дитиною окреслює коло обставин, які можуть слугувати підставою припинення такого договору. Серед таких необхідно виділити ті, які залежать від волі сторін, а також ті, що обумовлюються обставинами об'єктивного характеру. Зокрема, до числа останніх необхідно віднести припинення у разі: прийняття органом опіки та піклування рішення про повернення дитини до її батьків, інших законних представників (у випадку подолання ними складних життєвих обставин або завершення визначеного у договорі про патронат строку перебування дитини у сім'ї патронатного вихователя); усиновлення дитини, встановлення над нею опіки чи піклування, влаштування її на виховання в сім'ю громадян (прийомну сім'ю чи дитячий будинок сімейного типу) або до дитячого закладу, закладу охорони здоров'я, навчального або іншого закладу; досягнення дитиною повноліття; у зв'язку із набуттям повної цивільної дієздатності у випадках, передбачених ЦК України; смерті дитини; смерті патронатного вихователя; добровільного помічника.

Припинення ж договору про патронат над дитиною шляхом його розірвання можливе за згодою сторін, за рішенням органу опіки та піклування чи рішенням суду цілком узгоджується з можливістю поведінки сторін договору згідно цивільного законодавства. Однак, на відміну від останнього конструкція розірвання договору про патронат над дитиною, як сімейного договору, у зв'язку невиконанням патронатним вихователем своїх обов'язків за договором, має певні особливості. Це пов'язано, перш за все, з додатковими засобами захисту інтересу дитини, а тому, на відміну від цивільного законодавства, не вимагається доводити істотність порушення умов договору, розрізняти форму невиконання (часткове чи повне), а також розглядати можливість застосування конструкції зміни умов договору замість його розірвання.

Викладене надало можливість виокремити термінологічну та правову природу договору про патронат над дитиною, де визначальною є

послуга патронату та відповідні характерні риси такого виду договорів, що уособлює в собі поєднання одночасного сімейно-правових та цивільно-правових рис таких відносин. Наведені міркування мають стати в нагоді при подальшому вивченні специфіки патронату над дітьми, заснованого на договорі, а також інших суміжних категорій.

Матійко Микола Володимирович

*доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук, доцент
Національного університету «Одеська юридична академія»,*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ОНТОЛОГІЧНОГО ВИМІРУ ФУНКЦІЙ ПРИВАТНОГО ТА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

Поряд із вивченням функцій права в цілому в сучасній юридичній літературі можна зустріти диференційований підхід до вивчення функцій окремих правових явищ: виділяють функції окремих елементів системи права, функції правового регулювання, функції законодавства, функції правового виховання, функції окремих частин правової норми, функції відповідальності. Завдяки розкриттю функціональних аспектів окремих правових явищ в юридичній літературі надається їх характеристика.

Шляхом розкриття функціональних аспектів окремих правових явищ в юридичній літературі може розкриватися їх сутність. Так, наприклад, «функції цивільно-правового договору утворюють багаторівневу, складну, взаємопов'язану та взаємообумовлену структуру, що органічно пов'язана з основними напрямками життєдіяльності суспільства: економічними і соціальними її чинниками. Функції договору об'єктивно зумовлені ходом економічного розвитку, станом економіки суспільства, місцем, яке договір займає через інші правові інструменти у їх опосередкуванні»[1, С.11].

Використовуючи функціональний підхід також відбувається диференціація правових явищ. Наприклад, «аванс, як і завдаток, є доказом, який засвідчує факт наявності зобов'язання (доказова функція), а також зараховується в рахунок майбутніх платежів (платіжна функція), але не може бути визнаним одним зі способів забезпечення виконання зобов'язання» [2, С.80]. Також, наприклад, «цивільно-правовій відповідальності, як і будь-якій юридичній відповідальності, власти-